

**ТРУДОВЕ НА ВЕЛИКОТЪРНОВСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ
"СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ"**

Том 34, кн. 2

ФИЛОЛОГИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ

2004

**TRAVAUX DE L'UNIVERSITÉ "ST. ST. CYRILLE ET MÉTHODE"
DE V. TIRNOVO**

Tome 34, livre 2

FACULTÉ DE PHILOLOGIE

2004

**VII научна конференция на тема Проблеми на българската разговорна реч
11-12 юни 2004 г., Велико Търново**

**ЕЗИКОВА КУЛТУРА, ЕЗИКОВА НОРМА
И РАЗГОВОРНА РЕЧ**

Владислав Миланов

Велико Търново, 2004, V. Tirnovo

Настоящото изследване си поставя за задача да проследи съотношението между две специфични езикови формации, да осмисли развоя, динамиката и същността на определени езикови явления от разговорната практика и да потърси логиката, мястото и лингвистичния им статут в областта на нормативната лингвистика. Проблемите на езиковата култура и на разговорната реч отдавна занимават българските езиковеди, а днес към тях насочват внимание и по-специализирани научни направления, които нямат пряко отношение към езиковите процеси и науката за езика. Това са предимно области като психология, философия, антропология и др., за които съвременният език е неделим компонент от представата за човека, неделима съставка от характеристиката и спецификата му. Достатъчно е да се направи кратък преглед на учебно-помощната литература, за да се установи, че съществуват помагала и "наръчници" по езикова култура, които за съжаление не достигат до съвременния читател и не се използват с оглед на целите, за които са създадени, а се разглеждат предимно от специалисти, за да разширяват параметрите на собствената им лингвистична професионална компетентност. Езиковите бележки във вестниците отдавна са престанали да интересуват масовия читател и днес той гледа на тях като на специфична материя, която няма отношение към актуалните проблеми на деня, запълване на вестникарското пространство, материал, който не е толкова значим за информационната му култура и за ежедневието му.

Проблемите се свеждат основно до това, че в съвременния свят се получава все по-голямо разминаване между представата за езикова култура и състоянието на разговорния език, засилва се абстрактността на книжовната норма спрямо реалния език, а това води до некомпетентността и все по-голямата неграмотност сред младите хора. Тук се включват и фактори като семейно възпитание, семейна среда, училищно образование, степен на преподаване на българския език спрямо литературното и изобщо спрямо профилираното образование.

Уместно е в началото да бъде уточнено, че проблемите на езиковата култура и езиковата нормативност в теоретичен план са осмислени още в концепциите на Пражката лингвистична школа и днес няма езиковед, който да работи в тази област и да не се съобразява с класическите постановки на пражките лингвисти. Културата на речта обикновено е смятана за най-отворената към проблемите на обществото област на лингвистиката и от нея винаги се очаква да отговори на социалните нужди чрез прилагане на редица практически действия от страна на лингвистите. Най-често срещаните определения за езикова култура винаги са свързани с думите **осмисляне и усъвършенстване, подбор на изразните средства и др.** (Бътлър и др. 1973). В съвременния етап от развоя на лингвистиката на нея се гледа като на самостоятелно изграден на научна основа дял от лингвистиката – нормативна лингвистика (Миодек 1983). В нашата работа ще приемем едно обобщено определение, което прави опит за по-широко разбиране на понятието езикова култура и което надхвърля заложеното в теоретичните постановки определение, че езиковата култура е *дейност, имаща за цел усъвършенстване на езика и развиване на уменията да се служи с него по правилен и точен начин* (Бътлър и др. 1973). Мисля, че подобно определение в началото на ХХІ век е прекалено амбициозно, защото не отчита съвременните фактори, които много лесно разколебават езиковите норми и оказват силно влияние върху езика на младите хора, които, съзнателно или не, търсят по-ефективни начини за общуване, а това много често не е съобразено с цялата поредица от нормативни книжовни изисквания. Освен това подобно определение е по-близо до понятието езикова политика, което в по-широк смисъл би трябвало да включва грижите за езика и “регулирането на отделните аспекти и възможните влияния между книжовния език и отделните диалекти, както и между съседни сродни езици” (Марти 1998:354). Мисля, че най-краткото и ясно определение за езиковата култура може да бъде потърсено в една мисъл на Джонатан Суифт, който дава много точно определение за стила – **нужните думи на нужното място**. Езиковата култура е уменията да се употребяват езиковите средства с оглед на комуникативната ситуация, с оглед на уменията да бъдат осмислени стиловите регистри, да се превключва езиковият код в зависимост от комуникантите и ситуацията на общуване. Тази традиционна, но и разширена с оглед на изследването работна теза е убедително представена в концепциите на Л. Андрейчин, Р. Русинов, Хр. Първев, В. Попова, В. Радева, П. Па-

шов и др. За съжаление идеята за нормативен език и приложението му във формата “добра езикова култура” не работи днес и това се вижда ясно от реалната речева практика, включваща както езика на медиите, така и езика на младите хора, езика на депутатите, езика на българина изобщо. Все по-точно доловима е тенденцията за смесване на отделните езикови формации, при което не се спазва естественият усет за общуване с оглед на ситуацията, а се преминава към хаотично, неосъзнато смесване на елементите от диалектите, от съвременната разговорна практика и от влиянието на популярни фактори като интернет, музикални текстове, медии и т.н., за които ще стане дума по-надолу в текста. Езиковата норма и нейната абстрактност/отдалеченост от хората в съвремението ще поразжат въпроси, свързани с тезата за винаги закъсняващата кодификация, тъй като промените в езика на обществото са много динамични (особено в лексиката), а кодификацията винаги изчаква, за да може да провери дали определена форма трябва да бъде дублетна, отстранена и т.н., съобразява се с историческите и социалните характеристики на езика. Причините не са еднопосочни – тук се включват както лингвистични, така и екстралингвистични фактори, които много често не са от значение за носителите на езика. Притеснението идва от разминаването между кодифицираното и отдавна утвърденото в узуса, много често наложено като “масова” употреба в реалния език от кодифицираното в нормативните справочници. Кодификацията днес много търпеливо изчаква, за да приеме реално наложилите се варианти, и не ги допуска дори под формата на дублети, въпреки че в езика на хората те отдавна са се утвърдили. Не е ясен лингвистичният критерий, според който се дава правото на живот на една форма, а другата е изолирана и маркирана като некнижовна и недопустима, а тя реално съществува в практиката като наложила се над утвърдената. Абстрактността на съвременната норма е породена именно от това разминаване, което в никакъв случай не означава кодификация на всичко, което се говори, но би трябвало да се съобразява с реално конкуриращите се изразни средства, да осмисля честотата им на употреба, да преценява историческия им развой и на базата на съвременния им статут да решава кое е допустимо и кое не, и по-важното – това, което е наложено като употреба, да бъде осмисляно поне като дублетна форма. Изрично подчертаваме, че регистрираните в езика на младите хора модели (интернет общуването и влиянието от музикални текстове) са част от съвременните младежки комуникативни похвати, специфично средство за общуване, което на този етап няма и не може

да има отношение към книжовната нормативност и вариантноста в езиковата норма. На този факт обаче трябва да се обърне сериозно внимание на първо място в средното училище, за да бъдат предпазени българските младежи от обедняване на езика им, от тенденцията към несъобразяване с нормите на езиковата култура, от влиянието на съвременните електронни технологии, които са наистина голямо удобство за бърза комуникация и незаменим източник за получаване на информация, но често пораждат езикови недоразумения и отклонения от стандарта.

Езикова култура и маркери за разговорност в съвременния младежки език

Темата за лингвистичния статут на младежкия език винаги е предизвиквала интерес в проучванията на българските лингвисти и е намирала широка популярност в изследванията им. Интересът е лесно-обясним, като се има предвид актуалното състояние от развой на езика и реализацията му в речта на младите хора. В съвременен план този интерес е продиктуван от няколко по-обща фактора:

1. Глобализацията и тенденцията към демократизация на езика намират проява в младежкия език, който е много по-слабо обременен от нормативните изисквания;
2. Върху младежкия език оказват влияние системи, които променят неговия лингвистичен статут и до голяма степен преосмислят представата за норма и нормативност. Това е нормално, ако не се появяват фактори като неумението да се превключва езиковият код в зависимост от ситуацията на общуване; ако под влияние на тези системи не се разколебава правописната система и т.н.

За да не останат в изолиран контекст тези две прояви, ще посочим и ще разгледаме основните причини, които довеждат младежкия език до по-специфични разговорни модели, които не се вменят в традиционните определения за сленг и които в бъдеще ще имат много по-устойчив характер спрямо спецификата на сленгизмите и временните експресивни младежки езикови прояви.

Наблюденията ни са извършени на базата на записи (правени по класическия метод), като са обхванати ученици от 13 български училища, разположени в различни ареални езикови области, за да се избегне

едностранчивата представа и за да могат да бъдат направени обобщения на базата на по-голям брой езикови носители, които са от различни български градове (по-тясната ни цел е да се обърне внимание не само на разговорната реч на софийските младежи, а и на участници от цялата езикова територия, което вече разширява периметъра на изследването и със сигурност дава по-убедителна представа за състоянието на младежкия език – за общото и различното в него, за тенденциите, които се налагат в този език като специфичен езиков модел за общуване. Наблюдения са правени и върху речта на студенти първокурсници от специалностите *българска филология, японистика, индология, начална училищна педагогика* и др.

Редно е, преди да преминем към същинската част, да отбележим част от факторите, които влияят върху съвременните езикови модели на подрастващите и са едновременно признати, но и много оспорвани от лингвисти, педагози, философи и т.н.

На първо място без съмнение се отчита фактът, че в съвременното българско училище часовете по български език са ограничени за сметка на часовете по литература. Това ограничение днес показва своите резултати и съвременните млади хора не познават книжовните норми на своя език. Лошото е, че литературното средношколско образование не съдейства за обогатяването на езиковата култура, тъй като има по-силни фактори от него, от една страна, а от друга страна – то почти винаги е прагматизирано – с цел подготовка за матури, писане на класни работи, теми и прочее, за което учащите отдавна са намерили начини на подготовка, които ги лишават от способността за мислене, заучават се готови литературни клишета, не се чете текстът, а именно това ограничава и разширяването на езиковите параметри. Тук може би е мястото да се отчете и фактът, че студентите филолози в първи курс винаги идват с литературна нагласа, с убеждението, че са призвани да творят литература, а езикът е нещо периферийно, с което те не могат да се справят дори под формата на основни тестове за езикова култура. Този тривиален и всеизвестен факт днес все повече води до изместването, породено от незнание и неосмисляне на езиковите норми, на основни правила от книжовния език към техните семантични, лексикални и морфологични еквиваленти от разговорната практика (има случаи, и те не са никак малко, при които ученици и студенти реагират неадекватно, като чуват какво предписва книжовната норма, и възприемат раз-

говорния модел като представителен в тяхното езиково съзнание – тук влизат **кой-кого формите, -м и -ме** окончанията за първо лице множествено число при глаголите от първо и второ спрежение, **правилото за ятовия преглас, слятото, полуслятото и разделното писане, употребата на главни и малки букви, статута на думи и изрази като просто, разбираш ли, значи, нали, ами, гледай сега, яко, супер яко и др.** Изключенията от нормата стават все повече и повече, а това води до раздвояване, а оттам и до отклонения в правописната и в правоговорната практика.

Понятието езикова култура в съзнанието и комуникацията на младите хора днес е силно разколебано. Културноезиковата дейност стои все по-отдалечено от тях и не се приема за критерий и норма дори когато обстановката го изисква.

Припомнянето на най-съществените моменти от теорията на езиковата култура, разработена от Пражкия лингвистичен кръжок, е необходимо и полезно за настоящото изследване, тъй като именно то ни показва точките на диференциация спрямо съвременната практика и особеностите на младежкия разговорен език. Още в своята програмна статия **“Задачи на книжовния език и неговата култура”** Богуслав Хавранек поставя акцент върху най-важната характеристика на нормата – нейната стабилност. Този проблем е обстойно разгледан и в изследванията на Вилхем Матезиус **“За необходимостта от стабилност на книжовния език”**, където освен за норма и нормативност широко се говори за чистотата на езика и за неговото усъвършенстване. Тази теза на българска почва е много добре разработена от **Александър Теодоров-Балан**, който е определян за основоположник на риторическо-естетическата доктрина в българския език, а по-късно и на дисциплината езикова култура. Под влияние на множеството наблюдения върху европейската езикова практика и въз основа на солидната си теоретична подготовка **Матезиус** определя едно от най-важните схващания за теорията на книжовния език и свързаната с него езикова култура – тезата за **гъвкавата (еластичната) стабилност на нормата**. Именно това определение и до днес позволява адекватно да бъде актуализирана езиковата норма, а всичко, което излиза извън параметрите ѝ, да бъде определяно като *екстралингвистика*, която в повечето случаи става част от книжовноезиковата норма.

Тук възниква един въпрос, който с основание привлича вниманието и търси своя отговор: възможно ли е анализът на младежкия език

да даде повод на езиковедите да се замислят върху съвременните тенденции на книжовния език. Отговорът не може да бъде категоричен, макар че изследванията (под формата на анкети, записи, наблюдения върху речевата и писмената култура на подрастващите) показват силна дистанция между езиковата норма и реалната практика на по-младите носители на книжовния език. Не може категорично да се отговори, че това е временна тенденция, тъй като, както отбелязахме, става дума за много по-стабилни и устойчиви фактори като интернет, музиката, пресата и т.н. Тези фактори вероятно ще предизвикат дискусии сред езиковедите и ще провокират работни срещи, защото под влияние на писането в интернет днес все по-застрашено е създаването на обикновен писмен текст, в който автоматично се пренасят символите за определени звукове при чат общуването и интернет комуникациите. Тук основният въпрос се свежда до това да се обърне внимание на този език и да бъдат потърсени причините, довели до отклоненията.

Възниква и въпросът каква е прагматичната реализация на така наречената норма, след като тя се абстрахира все повече от своите млади носители; разумната перспектива, както вече беше отбелязано, е умерено и добре премислено (на базата на исторически, социолингвистични и статистически данни) допускане на дублетни варианти, които отдавна са се утвърдили в разговорната практика и които са нормални и реално употребявани както в езика на младите хора, така и в езиковата практика на говорещите български език.

Ще спрем вниманието си върху два съвременни фактора, оказващи силно влияние върху младежкия език, които могат да бъдат приети и като стилотворни фактори, и като маркери за разговорност: те са напуснали тясноспециализираното си битие – интернет, младежките срещи и т.н., тоест не се употребяват като тайни говори, нито пък са самоцелно средство за постигане на експресията, а са част от всекидневната комуникация, която довежда до силни колебания по отношение на книжовната норма и съобразяването с нормативните изисквания в езика на българските ученици.

Стилистична образност на интернет езика. Чрез него в речта на учениците навлизат нови метафори, образува се нова фразеологична изразност. Образният език, познат до днес с изява на висока, ниска и средна риторика, получава насоченост към редуциране в нисък стил за всекидневна речева комуникация. Запазват се речевите метафорични

клишета като **гепя, готин, копеле** и фонетичните му разновидности, **гот ми е**, жаргонно-експресивна лексика **кеф, кефя се, куфея, е....м се, купонясвам, шибан, екстази** – за удоволствие. Почти 80 % от изследванията ни показват широката употреба на думата **чатя** вместо общувам, пиша, говоря, която се налага както за специфично общуване във виртуалното пространство, така и за общуването извън него. За учениците и студентите усвояването на компютърната терминология се превръща в естествен речев акт, който се детерминира от функционално-стилистичната промяна на езиковата и обществената среда, в която се провежда интернет общуването. Компютърните термини придобиват все по-широка и масова изява, като получават българска суфиксация и стават форманти на нова глаголност и субстантивация: **кликвам, сейвам, джойнвам, екзитвам, криейтвам, резетвам, шътвам, шът даун, бъг, бъгове** и др., които се пренасят като модели и в разговорната практика (срвн. **шът даун – млъкни, изгасни, не се обаждай**). Компютърните лингвистични схеми отразяват адекватната мисловност на новите поколения. Не само интуитивно, но и прагматично те се насочват към ясен и съвременен комуникативен код и в този смисъл речевият акт се превръща във формант на ново интелектуално и социално поведение. Същественият проблем е да се мотивира иновативността, но съчетана с фундамента на езика и мисленето. Всичко това дава основание на някои лингвисти да говорят за оформянето на трайна тенденция за прагматизиране на компютърния код, чрез който да се общува в нов клон на стилистиката – нов стил, който ще има технологична окраска (Милушева 2002:35–37). Тук ще отбележим, че съвременните младежи под влияние на грешното изписване на думи и изрази при интернет общуването, което се дължи на непознаване на стойностите на латинските и кирилските букви, допускат все повече грешки от типа: **барзо, тага, варвя, парви, сая** и др. Истината, колкото и неприятна да е тя за езиковедите, е, че за младите хора вече съществуват две азбуки. Страшното е, че никой не пише на тях по правилата, а така наречените млади хора са неграмотни, независимо на каква азбука пишат променящия се български език (на неграмотността и езиковата компетентност, която е резултат от много фактори, включително и тук разглежданите, сме посветили отделно изследване, публикувано в сп. *Българска реч*, кн. 1, 2003 г.) Друга специфична особеност е свързана с факта, че най-често неграмотността е придружена със словесна агресия и с образна изразност, характерна за просторечието.

Убедителен пример за това е наблюдението върху чат комуникацията в *Cable tel*, който отразява мнението на българите за хората, които участват в *Big brother* (това популярно шоу не е приемано едностранчиво от българите, а определенията варират от *много интересно* до *абсолютна простотия*). В езиково отношение за нас е интересно да се проследи как езикът се превръща в маркер за различност и паралелно със социални и морални характеристики като мързелив, лицемер, не чисти, не готви, става част от характеристиката на/за човека: дразни ме как говори, дразни ме как се изразява и т.н.). Словесната агресия е изразена с вулгарни думи и изрази, обидни квалификации, псувни и др., които в повечето случаи са написани неграмотно и издават същността на адресантите. Почти никой от общуващите в тази форма (така нареченото *SMS* общуване, което е много тясно свързано с общуването в Интернет) не се впечатлява и не се замисля върху масовата замяна на **ъ** с **а** (и в друг тип текстове), от грешното изписване на **ц**, от слятото изписване на клитики с основната дума (*obichamte, iskamsi, chakamgo, pischimi, chakaime, minemam, obi4umtu, kadesimu* и др.), от грубите и нецензурни обръщения, от писането на **я** и **ю**, **о** и **у** (*malku, dubrje, tapu*), **ч-4, u-6** и т.н. Съкратеното писане популяризира и разговорни форми като *staa, glea, bea, spea, se:a-sa, gle:I; к,во* вече функционира в още по-опростената фонетична форма *к'о*; емотиконите също намират място в този тип общуване и почти изцяло заместват цели изрази и съчетания: ☺, ☹, ☼; липсва пунктуация, изясняваща синтактичните отношения. Ролята ѝ е изцяло експресивна или ориентираща във вида на изказването (Кирова 2004:140).

На второ място нашето изследване си поставя за задача да проследи влиянието на музикалните текстове върху езиковата култура на българските младежи. На пръв поглед изследването на подобен тип проблематика изглежда недостатъчно сериозно, но то също е провокирано от реалната речева практика и се установява все по-настойтелно в езиковата култура на младите хора. Още повече, че в този случай става дума за двустранен процес, който обединява две тенденции: текстовете на по-голямата част са съобразени с така наречения уличен език и в повечето случаи са силно стилизирани и огрубени, за да бъдат по-близо до него. Провокиращият текст, съчетан с подходяща музика в различни стилове, се възприема много бързо в речта на младите хора и за кратко време превръща музиката в изреченско клише, което е готов отговор за общуване при различни ситуации. Анкетите, проведени с помощта на мои

студенти от специалността Българска филология, показват следните резултати: 75% отговарят, че българските рап песни оказват отрицателно влияние върху езика на тинейджърите и като основен довод посочват факта, че в тях има много псувни и вулгаризми, но въпреки това употребяват в речта си изречения от тези текстове, защото, това “улеснява общуването”. За 15% рап текстовете имат положително влияние, защото цитирам, “обогатяват речника ни, няма значение дали са вулгаризми, или книжовни думи, и научаваме нови жаргони, които по-късно употребяваме в речта си”. Най-силно впечатление на младите хора правят вулгаризмите, после липсата на смислови връзки между отделните изречения и липсата на връзка между думите, след което е фактът, че във всеки текст са употребени думи и изрази, които са често срещани и при други текстове и тяхната подредба в изречение и текст е свързана с римуване, зад което не стои никакво езиково съдържание. Анкетата показва отношението към езика на тези песни и това е нормално, когато е потърсено съзнателно. В същото време речевата практика не дава възможност за размисъл, а автоматично допуска речевите клишета и модели и те се превръщат в част от ежедневната комуникация.

Клишетата от музикалните текстове най-често са свързани с реноминализацията на мъжа и на жената. За жената са употребявани думи като **фенка, женка, пичка, гимнастичка, яка, супер яка, мноо яка, спортистка** и др., като тук се включва и целият набор от вулгаризми, който в изследванията по лексикология е класифициран като част от лексиката, характерна за просторечието и вулгаризмите, а днес се употребява в речта на младите хора като тип обръщение във всекидневието или в специализираните сайтове на интернет. Контекстови на тези думи и почти винаги в комплект с тях са думите **яко, гот и супер (страшно)** в съчетания от типа **мноо яко, супер готина, много си яка** (всички значения се разминават с посочените две тълкувания на думата в Тълковния речник). За мъжа се употребяват думи като **пич, копеле, хейтър, педал, гъзар, гамен, хулиган**, които са стилистично маркирани и носят положително (в представите на част от младежите) или негативно отношение към оценявания обект. В рап песните стилистично маркирана е и кратката местоименна форма **го**, предимно в изрази, съдържащи нецензурна и вулгарна лексика. В езика на младите българи все повече навлизат думи като **хейтър** (от англ. Човек, който мрази), и **лейбъл** (марка, етикет). В този език разговорните конструкции, които навремето

са били посрещани с неодобрение от лингвисти и педагози, свързани с опростяване на групи съгласни, трудни за произношение, днес все повече не се осъзнават като разговорни конструкти, а се приемат като част от регламентирания език: **мноо, кво – ко, аре, треа, глеаш, праиш, одиш** (логично е такива езикови изяви да бъдат ограничени само в подходяща, неофициална разговорна ситуация, да се обръща внимание на сферата им на употреба и на стилистичната им маркираност). Паралелно с тях навлизат от рап и чалга текстове изрази като: **къв си бе ти, готин, немаш никакви комплекси; я глей как съм се барнал, писна ми на кофата, човече, споко, човече, стегни се бе, пич, не треа да ти дреме, нема начин, глеай, разбираш ли, (з)начи** и много други. Това са предимно прости по състав изречения, включващи маркирана експресивна лексика, която се употребява в ежедневието на младите хора, позната им е, лесно се запомня и още по-лесно става част от “репертоара” им на общуване. Преобладават въпросителните изречения и именно те много често се използват от младежите в неуместен контекст. От рап и чалга текстовете (а в последно време и от рекламни клипове) навлиза и толкова широката употреба на междуметия от типа: **йо, а-а-а, уоу, йей, бау, мяу**, които се използват и като галъвно наименование за мъж и за жена и др. При 40% от анкетираните ученици обобщаваме употребата на тези междуметия като начин за изразяване на емоции, но и като средство за заместване на цели изречения, което маркира изказванията им и ги “прави по-експресивни, икономични и забележителни” (това е определение, дадено в анкетите). Законът за аналогията и тук действа автоматично и младите хора не осъзнават как неволно употребяват тези думи в контекст, който не ги изисква. В интернет те се срещат повече като **оооh, аааah, еееeh, uou** и др.

Тук искам да отбележа, че изпитвах силно притеснение, докато обработвахме текстове от подобна музика, които бяха изпълнени с вулгарна и нецензурна лексика, употребявана днес в езика на младите хора именно под влияние на тази музика (по въпроса за вулгаризмите и нецензурната лексика ще бъде подготвен отделен материал). И да попитам защо бяха необходими толкова дискусии за един излишен закон, какъвто е предвижданият закон за българския език, а не беше обърнато внимание на закон, който трябваше да бъде внесен от Министерството на културата и да санкционира разпространяването на песни с такъв тип лексика и текстове.

Младежкят език има своя посока на развитие и в това няма нищо тревожно. Специфичните маркери днес невинаги се превръщат в изреченски модели утре. Експресията на някогашния младежки език е в слаба позиция, "утихнала" е с годините и потвърждава мнението на лингвистите, че става дума за временна тенденция, която рано или късно отминава. За разлика от езика на нашите родители **съвременният младежки език не търси толкова експресията, колкото прагматизма** – целта на младите хора не е сведена до това, да се направи впечатление, а да се улеснява максимално комуникативният акт **на принципа: чуто/видяно:популяризирано и употребено** в реалната речева практика. Тази тенденция ще се увеличава паралелно с тенденцията към омаловажаване ролята на обучението по български език в средното училище и ще ни изправя пред все по-нелепи ситуации и въпроси какво е езиковата култура днес, какво е норма и къде е кодификацията.

В заключение ще си позволя един цитат, чрез който много тънко е доловена задачата на съвременните български лингвисти както по отношение на родноезиковото обучение на младите хора, така и за отношението към езика ни изобщо: *Пред българските езиковеди стоят не малко задачи, които се включват най-общо към езиковата политика: изучаването на българския език като държавен у нас и като малцинствен извън пределите на страната; изучаването на българския език като чужд, но не по отношение на чужденците, носители на западноевропейски език като роден, а по отношение на носителите на друг роден език у нас. Въпрос на езикова политика е отношението към неграмотността* (подч. мое – В. М.), която обхваща все по – големи размери и засяга не само малцинствените групи. Езикovedът би трябвало да живее с тревога за утрешния ден на хилядите деца, които днес остават извън училище, а утре по своеобразен начин ще бъдат извън обществото, което в ХХІ век живее в света на глобална комуникация и информация. Езикovedът трябва да се вълнува за преподаването и усвояването на българския език като роден, защото чрез езика не само се общува, а се изгражда мисленето и менталното развитие (Радева 2004:43).

БИБЛИОГРАФИЯ

1. Buttler, D., Kurkowska, H. Satkiewicz. Kultura języka polskiego. Warszawa, 1973.
2. Miodek, J. Kultura języka w teorii i praktyce. Wrocław, 1983.
3. Матезиус, В. О необходимости стабильности в литературном языке. – В: Пражский лингвистический кружок. М., 1967, с. 378.
4. Кирова, Л. Особенности в чат-разговора. – В: Проблеми на българската разговорна реч, книга шеста. В. Търново, 2004.
5. Марти, Р. Sprachpolitik im slavischesprachigen Raum. Das Verhältnis “grober” und “kleiner” slavischer Standardsprachen. Zetschrift fur slavische Philologie. Band 57, Heft 2. (Цит. по Радева 2004 : 42)
6. Милушева, Б. За новата компютърна образност. – Българска реч, кн. 2, 2002, с. 35-37
7. Пантелеева, Хр. Езиковата култура (Теорията на В. Матезиус, един от основоположниците на Пражкия лингвистичен кръжок).
8. Радева, В. Българският език и науката за него.
9. Хавранек, Б. Задачи литературного языка и его культуры. В: Пражский лингвистический кружок. М., 1967.